

Kvaliteedinõuete hajumisest Eesti kõrghariduses

Eile austas president Lennart Meri Kadriorus kõrgkoolide parimaid lõpetajaid. Kui eilsel sündmusel osalejate teadmiste kvaliteedis ei saa kahelda, siis kogu eesti kõrgharidust iseloomustab tänavu kahjuks üha enam möödavaatamine kvaliteedi tagamise nõudest.

Kõrghariduse maastikku ilmestavad kaks peamist suundumust: oluliselt on suurenenud akrediteeritud (s.t riiklikult tunnustatud) erakõrgkoolide arv. Teiseks on mitmed avalik-õiguslikud ülikoolid kuulutanud välja avatud usete poliitika, s.t kes täidab sisseastumisel miinimumnõuded ning on valmis maksma õpperaha, võetakse ka üliõpilaseks.

Üliõpilaskandidaadid võivad selle üle vaid rõõmustada, sest pakkumine haridusmaastikul ületab praegu kindlasti nõudlust kõrghariduse järele. Ometi peaks seda arvatavat rõõmu tasakaalustama asjatundjate mure selle üle, kuidas kujunenud olukorras kindlustatakse kvaliteetne õpe, ning kuidas hinnata ülikoolide taset? Nüüd, kus enamik kõrgkooli on akrediteeritud, ei ole enam võimalik hinnangut teostada akrediteerituse alusel, ning kui avalik-

Mart Susi
Concordia Ülikooli rektor

õiguslikes ülikoolides enam konkurssi ei ole, siis ei toimi näitajana ka üliõpilaskandidaatide arv ühele kohale.

Kõrghariduse hindamiseks on vaja tunnustatud uurimust

Eestis on siiani vähe korraldatud ülikoolide ning kõrgkoolide prestiiži ning tuntuse uurimusi. Meenuvad sügisel eräülikoolide tuntuse uuring keskkoolide lõpetajate hulgas (Concordia Ülikool kaks korda tuntuim kui järgmisel), ning kevadel teostatud majandus- teaduskondade hinnang keskkoolilõpetajate hulgas (järjestus: Tartu Ülikool, Tehnikaülikool, Concordia, EBS), ning hiljuti toimunud uuring eesti suuremate ettevõtete juhtide hinnangust ülikoolide lõpetajate tasemele (esikohal TÜ ning Concordia).

Ometi võiks objektiivselt koostatud ning läbiviidud regulaarne küsitlus

kujuneda uueks ja arvestatavaks võimaluseks ülikoolide ning kõrgkoolide hindamisel. Niisugune uurimus peaks arvestama olulisemaid ülikooli kvaliteedinäitajaid (õppejõudude kvalifikatsioon, töö täiskoormusega vaadeldavas ülikoolis jms), lõpetajate tööhõivet ning keskmist töötasu, tööandjate hinnangut lõpetajatele, aga ka niisuguseid näitajaid nagu ühiskondlik prestiiž ning tunnus.

USA-s teostatakse analoogilisi uurimuid igal aastal, ning väidetavalt hoitavad ülikoolid enne tulemuste avaldamist rohkem hinge kinni kui enne osariikliku eelarvelise toetuse kindlaksmääramist. Tarvis oleks saavutada ka Eestis asjastuhvitatud institutsioonide kokkulepe analoogilise regulaarse uurimuse vajalikkuse ning läbiviimise korralduse osas.

Kas akrediteerimine võib väärtuse kaotada?

Võidakse kahelda akrediteerimise efektiivsuses, kui enamik akrediteerimisele vastuläinud kõrgkoolidest on saanud kas täis- või tingimisi akrediteeringu, mis tähendab ka õigust väljastada riiklikult tunnustatud diplo-

mit. Hoiatava näitena tuuakse esile erakõrgkooli I-Stuudium, kes sai negatiivse akrediteeringu, ning kelle lõpetajad jäävad riiklikust diplomist ilma. Kuid seda kui ohtlikku erandit.

Samal ajal ei ole põhjust kahelda akrediteerimiskomisjonide asjatundlikkuses. Oht, et välismaised eksperdid ei tunne eesti haridusolusid ning täidavad poliitilist tellimust, ei ole suurem ohus ning intriigidest, mis kaasneksid kohalike ekspertide kasutamisel.

Küll võib aga väita, et akrediteerimise tähendus on muutumas. Kui enamik kõrg- ja ülikooli on akrediteeritud, siis on akrediteeritus muutumas eesti kõrghariduse maastiku loomulikuks eelduseks.

Samal ajal saab nüüd Kõrghariduse Hindamise Nõukogu pöörata tähelepanu probleemidele ja nüanssidele, mis varasema lausakrediteerimise vajaduse varjus ei omanud tähtsust. Näiteks võib pöörata tähelepanu sellele, kas ja kui võrd isegi akrediteeritud avalik- ning eraõiguslikud ülikoolid täidavad eesti kõrgharidusstandardit, mille kohaselt vähemalt 50% õppejõududest bakalaureuseõppes peab olema doktorikraadiga.